

Føringer og prioriteringer for 2020 for ordningene

- tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket - SMIL
- drenering

Aktuelle kommunale planer som tilskuddsordningen kan sees i sammenheng med

Aktuelle planer	Gjerstad	Risør
Landbruksplan	2012	2005 – erstattet av kommuneplan 2019 med dele- og byggegrenser samt hensynssoner landbruk
Kommuneplan m/ hensynssone landbruk	2011	2019
Prioriterte jordbruksareal RMP	2013	2013
Bystyrevedtak		Sauer på øyene – statlig sikra friluftsområder
Skjøtselsplaner	Melås og Landsverk	Frøyne
Slåttemark	Melås og Landsverk	Store- Vardøya, Ranvik, Åkvåg og Røed
Kystlynghei		Store-Vardøya, Olavsholmen og Lyngholmen - skjøtselsplan 2020
Naturtypekartlegging	2004 - 2005	2004 og 2014/2015
Kulturminneplan	Under utarbeiding	Under utarbeiding
Beiteprosjekt i regi av Agder og Telemark bondelag	2008-2010	2008-2010

Bakgrunn

Kommunen behandler søknader om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) og til drenering. Begge ordningene søkes det på via elektronisk løsning på landbruksdirektoratet sine nettsider <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/>

Drenering

Tilskudd til drenering av tidligere grøftet areal kan fremmes av foretak som eier/leier jordbruksareal. Det kan også gis tilskudd til eier som leier ut jordbruksareal. Eier som leier ut trenger ikke ha foretaksnummer, men kan søke via sitt personnummer.

SMIL-ordningen har to hovedmålsettinger:

- fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og
- reduere forurensing fra jordbruket.

Tilskudd kan innvilges til tiltak utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Både jordbruksforetak og eiere av landbrukseiendommer kan søke om SMIL-tilskudd, dersom det foregår en produksjon på eiendommen som kan utløse produksjonstilskudd.

Midlene skal brukes på tiltak som er i tråd med lokale strategier, målsettinger og retningslinjer som utarbeides på bakgrunn av dialog med næringsorganisasjonene lokalt. Landbruksforvaltningen har hatt drøftingsmøter med bondelagene i Risør og Gjerstad i mange år. Fra 2017 har vi hatt felles møte med landbruksforvaltningen og bondelaget i Vegårshei og Tvedestrand. Dette fordi flere av våre bønder driver på tvers av disse kommunegrensene.

Landbruksdirektoratet føringer og Fylkesmannens tildeling

SMIL

For 2020 har Gjerstad fått 130 000 kr og Risør 250 000 kr. For første gang har Risør fått mer midler en Gjerstad. Det skyldes aktiviteten i 2019 der Risør var veldig aktiv og Gjerstad ikke brukte «potten» sin.

Fylkesmannen presiserer at kommunene skal prioritere tiltak som har god miljøeffekt og en aktivitetsfremmende forvaltning av midlene. En bør ha fokus på hydrotekniske anlegg. Dette er viktig med hensyn til avrenning, klimatilpassing, ressursbevaring og matproduksjon m.m.

Fylkesmannen ønsker også at kommunene prioriterer saker knyttet til biologisk mangfold og pollinerende insekter og truet natur.

Drenering

Det er utover SMIL-ramma satt av kr 100 000 til drenering-saker i Gjerstad og kr 200 000 til drenerings-saker Risør.

Status

Risør

Det var i 2019 16 som søkte produksjonstilskudd i jordbruket. Til sammen drev de 130 eiendommer i kommunen.

Gjerstad

Det var i 2019 23 stykker som søkte produksjonstilskudd i jordbruket. Til samme drev de 224 eiendommer i kommunen.

I 2019 ble kommuneplanen for Risør vedtatt. Landbruksplanen ble tatt inn i kommuneplanen. Omdisponering av jordbruksareal og konfliktreduerende tiltak mellom bonde og bolig ble tema med bestemmelser om bygge- og dele sone samt hensynssone landbruk som resultat.

I Gjerstad er kommuneplanen utsatt, men en har lagt seg på samme lest som Risør – med dele- og byggegrenser til dyrka mark samt hensynssone landbruk.

Ordningen med Regionalt miljøprogram er ferdig revidert på nasjonalt- og fylkesnivå. Våre prioriterte områder i ordningen bør revideres da noen områder ikke blir omsøkt. Dialog om dette tas med næringsorganisasjonene. De områdene som er prioritert i denne ordningen stiller først i køen i SMIL-ordningen, men det er helt avhengig av bøndene og deres behov/kapasitet. I Gjerstad er alt prioritert areal klassifisert som innmarksbeite. I Risør er det ikke “nok” innmarksbeite, men vi har noen øyer som bør tas i bruk og et naturreservat som kan beites. Bystyret ønsker at de statlig sikra friluftsområdene benyttes til beite slik at de blir ryddet. Vi har hatt dyr der noen år og tildelt litt SMIL-midler for å få en grei kombibruk for folk og fe. Det er også tildelt midler over Miljødirektoratet til rydding av stier. Det er også tildelt midler til skjøtsel av kystlynghei.

Overordna føringer og prioriteringer for SMIL 2020

- Søknader som på bakgrunn av godkjent kostnadsoverslag utløser mindre tilskudd enn kr 10 000 vil ikke bli prioritert.
- Første-søknad-til-mølla, dvs. det fastsettes ikke en bestemt søknadsfrist.
- Kommunen sender ut e-post med prioriteringene til alle som søkte om produksjonstilskudd i jordbruket i 2019.
- Samarbeidsmøtet er enige om at det holdes et inspirasjons- og eksempel møte hvor Fylkesmannen inviteres. Møte holdes i månedsskifte mars/april.

1) Planleggings- og tilretteleggingstiltak - § 4

Dette er planleggingstiltak som *kan* føre frem til konkrete tiltak, gjerne på tvers av eiendomsgrenser eller i små grender. Det kan være gode argumenter for å kjøre slike prosesser for å få på plass rammer og avtaler for tiltaket. Aktuelle tiltak kan være å utarbeide avtaler og kostnadsoverslag for dreneringsplaner eller vanningsanlegg over flere eiendommer.

For denne type tiltak prioriteres et tilskudd med *inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag*. Det er en forutsetning at det er en bruker eller grunneier som søker og er drivkraften i prosjektet.

2) Kulturlandskapstiltak - § 5

Dette kan være tiltak som ivaretar biologisk mangfold, gammel kulturmark, tilrettelegging av gamle ferdselsårer, restaurering av freda eller verneverdige bygninger, ivaretagelse av kulturminner/kulturmiljøer m.m.

Biologisk mangfold

På drøftingsmøte ble det enighet om at tiltak knyttet til biologisk mangfold som også er utvalgte naturtyper tilknyttet jordbruket (slåttemark og kystlynghei) primært bør søke gjennom Miljødirektoratet sine ordninger - <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>.

Samarbeidsmøtet er enig om at *tilskudd til utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven (slåttemark, slåttemyr og kystlynghei) og tiltak for pollinerende insekter og truet natur* i all hovedsak bør søkes og støttes gjennom Miljødirektoratet sine ordninger - <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>. Det kan søkes toppfinansiering gjennom SMIL-ordningen, slik at det blir inntil 75 % offentlig tilskudd av godkjent kostnadsoverslag. *Inntil 30 % tilskudd av kostnadsoverslaget* kan innvilges fra SMIL-ordningen.

Gammel gjengrodd kulturmark

Rydding av gammel gjengrodd kulturmark er det flere som ønsker å gjøre. Drøftingsmøte er positiv til slike tiltak. I en god del tilfeller er dette jordbruksarealer på landbrukseiendommer hvor det ikke søkes produksjonstilskudd. Det er mange som er positive til at kulturlandskapet åpnes, også folk utenfor næringen. Arealer som ikke har vært i bruk de siste 30 årene og som i dag er klassifisert som skog eller fastmark faller utenfor SMIL-ordningen (def. nydyrking).

Rydding av gammel gjengrodd kulturmark kan innvilges på landbrukseiendommer. For søknader på leide arealer, må det legges ved leieavtale på 10 år som kan sikre oppfyllelse av driveplikten. Skjema/mal for jordleieavtale som er godkjent etter jordloven sendes ut samtidig som prioriteringene/føringene sendes til mottakere av produksjonstilskudd. Det aktuelle arealet må være avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel eller i reguleringsplan. Dvs. at det ikke innvilges midler til søknader som gjelder arealer som er regulert til

bebyggelse, industri m.m., sjøl om det ligger et gammelt jorde der. Det **kan innvilges inntil 40 % tilskudd av godkjent kostnadsoverslag.**

Kantsoner til jordbruksarealer

Som det går frem av statuskapitlet overfor er det få bønder som driver mange eiendommer. I tillegg kan en gange antall eiendommer mange ganger for å få antall teiger. Dermed er det mange kantsoner som skal ryddes/tynnes/hogges. Det er ikke alltid eier selv sørger for dette. Resultatet er at skogen trekker inn på jordene og de gror til. Dette er ikke ønskelig og leietakere som ønsker å gjøre slike tiltak prioriteres. **Det kan innvilges inntil 40 % av godkjent kostnadsoverslag for slike tiltak**

Tilrettelegging av ferdselsårer og merking/skilting

Rydding på og ved ferdselsårer som går over landbrukseiendom og som har en kulturhistorisk verdi kan **innvilges inntil 40 % av godkjent kostnadsoverslag**. Skilting/merking kan inngå i kostnadsoverslaget. Stier som utelukkende er i utmark og er for friluftslivsformål prioriteres ikke.

Kulturminner

Tilskudd til kulturminner/kulturmiljøer som skjøtsel av hustufter, steingjerder, ryddingsrøyser, tre- og steinbruer, kylla trær m.m. **kan innvilges inntil 40 % av godkjent kostnadsoverslag.**

Verneverdig bygninger (SEFRAK-registrerte bygg fra før 1900)

Ordningen omfatter ikke freda bygg. Restaurering av verneverdig bygninger (SEFRAK-registrerte bygninger), er ofte store og kostbare prosjekter. I forhold til SMIL-potten er dette meget utfordrende dersom en skulle også for disse prosjektene innvilget en prosentandel.

På drøftingsmøte ble det bestemt at det kan innvilges støttet til bygninger som har en historisk verdi, og det kan søkes tilskudd til utvendig arbeid som tak, dører, vinduer og grunnmur. **Det kan innvilges kr 10 000 pr prosjekt, forutsatt at kostnads-overslaget er minimum kr 50 000 og at restaureringen skjer etter antikvariske prinsipper ev at tiltakene gjennomføres i tråd med eventuelle krav fra kulturminne-myndighetene. Det er også et vilkår at kostnadsoverslaget/arbeidsbeskrivelsen er utarbeidet av bygningskyndig.**

Det er også mulig å søke tilskudd hos fylkeskommunen

<https://www.austagderfk.no/tjenester/kulturminnevern/tjenester-fra-kulturminnevern/tilskudd-og-stotte/> og/eller kulturminnefondet: <https://kulturminnefondet.no/>

Forurensingstiltak - § 5.

Hydrotekniske anlegg

Utbedring av hydrotekniske anlegg som er skadet eller underdimensjonert kan støttes med **inntil 40 % av godkjent kostnadsoverslag.**

Åpne hovedkanaler/landgrøfter

Renske åpne hovedkanal og landgrøfter kan støttes med **inntil 40 % av godkjent kostnadsoverslag**. Rydding av kantgrøfter/avskjæringsgrøfter kan også støttes, men landbruksrådgiver vurderer og avgjør de konkrete tiltakene opp mot tilskuddsordningen til dreneringstiltak.

Senke utløp

I flere områder er det til tross for både rydding av åpne kanaler, landgrøfter samt drenering fortsatt store problemer med å få ut vannet og særlig når det er mye regn. Dersom dette skal løses kreves utløpet senket. På drøftingsmøte ble det bestemt at ***det kan innvilges 50 % av godkjent kostnadsoverslag forutsatt at kostnadsoverslaget er utarbeidet av kvalifisert entreprenør.***

Tak til gjødselkum

Dekke av eksisterende gjødsellager (forebygge utslipp til luft). Drøftingsmøte er enige om at det kan vurderes tilskudd til dekke av eksisterende gjødsellager med ***inntil 40 % av godkjent kostnadsoverslag.***

Timepriser – kostnadsoverslag

I Risør og Gjerstad har en hatt praksis for å benytte timepriser. Godkjente timepriser for 2020 fremgår av oversikten nedenfor. Det tas ikke hensyn til størrelsen på traktor/henger eller annet eget utstyr. I tillegg kommer kostnader til materiell som hentes inn ved anbud. Dersom noen ønsker det kan også daa-satser benyttes slik som i oppstillingen nedenfor. Dette er satser som fylkesmannen har utarbeidet.

Veiledende enhetspriser SMIL- tiltak 2020

Målsettingen med denne veiledningen på enhetspriser er å sikre et godt kostnadsoverslag og bidra til likebehandling. Det betyr ikke at alle saker er like og landbruksrådgiver foretar et skjønn ved behandling av den enkelte søknad.

Enhetspriser til kostnadsoverslag

A. Egeninnsats

Eige arbeid	kr 350 pr. time
Eige arbeid med motorsag	kr 400 pr time
Eige arbeid med traktor, gravemaskin, fliskutter o. l.	kr 700 pr time

Egeninnsats skal dokumenteres med timelister. **Det skal ikke beregnes merverdiavgift på egeninnsats.**

B. Restaurering av kulturlandskap

Hovedtiltak	Deltiltak	Enhetspris til godkjente kostnadsoverslag
Rydding gammel kulturmark		
	Felling, rydding og fjerning av kvist og hogstavfall ved restaurering av gammel og delvis gjengrodd kulturmark.	Inntil 3000 kr/daa ved sterk gjengroing. Ved mindre gjengroing brukes skjønnsmessig andel. Verdi av nyttbart virke trekkes fra. ¹
	Motormanuell (ryddesag) felling, rydding av kratt og høgstauder	350 kr/daa
	Bortkjøring av avfall og kvist	300 kr/daa
	Tynning av kantsone langs vassdrag/vei/etc.	12 kr/lm
Skjøtsel gammel kulturmark og kulturminner		
	Beitepussing	150 kr/daa
	Ljåslått	3 – 5 t/daa
	Slått med trimmer	400 kr/daa
	Motorslåmaskin, 2 hjuls	0,5 – 1,0 t/daa
	Mekanisert slått, innkjøring med hesjing	10 – 15 t/daa
	Mekanisert slått, innkjøring uten hesjing	2 – 4 t/daa
Gjerder		
	Fjerning av gjerde	15 kr/lm
	Nettinggjerde m. topptråd, ferdig oppsatt. Laus grunn ²	50 - 70 kr/lm avhengig av grunnen
	Permanent elektrisk gjerde. Faste stolper, to-tretråds	30 - 50 kr/lm
	Sluse med fast port (Y- og U-form)	1000 - 1500kr/ stk.
	Gjerdeklyv	900 kr /stk.
	Grind	2000 kr/stk.
Restaurering av steingard		
	Enkel steingard, 1 m	500 – 1000 kr/lm
	Ny dobbelsteingard	2000 kr/ lm
	Bakkemur/støttemur, H>1m	500 – 1500 kr/lm

	Riving, sortering, bygging m.m.	
Ferdseiltak		
	Rensk avskjæringsgrøft	8 – 15 kr/lm
	Ny avskjæringsgrøft	30 kr/lm
	Sti lite ferdsel, 10 cm lag	30 – 40 kr/m ²
	Sti middels ferdsel, 20 cm lag	45 – 55 kr/m ²
	Barkfylling	6 – 15 kr/m ²
	Utlegging av 10 cm bære-/slitelag	15 – 18 kr/m ²
	Gangbru med rekkverk	Beregnes
	Enkel gangbru	Beregnes
	Merkepåler for sti	50 kr/stk
	Enkelt retnings-/navneskilt	200 kr/stk.
	Liten infotavle (1m ²)	500 – 1000 kr/stk.
	Stor infotavle (2 – 3 m ²)	2000 – 4000 kr/stk
	Oversiktstavle med tak	3000 – 6000 kr/stk
	Gangbaner i myr	50 kr/lm
Restaurering av bygninger		
	Tiltak og timer må settes opp i søknaden.	Beregnes

Merknader:

- 1) Dersom kostnad med rydding av gml. kulturmark er høyere enn kr 3000 pr. dekar skal det være et spesielt verdifullt kulturlandskap før kostnadsoverslaget kan godkjennes.
- 2) Dersom det er mye fjellgrunn må kostnadsoverslaget pr løpemeter justeres opp.

Er du i tvil om hvor stort kostnadsoverslaget skal være, er det en mulighet å forsøke hvor lang tid arbeidet tar på et gitt areal og gange opp med f.eks. kr 300 pr.time (eget arbeid).

Risør 01.04.2020.

L. K. Eide